

OTSUS

21.05.2019 nr 5-5/2019-021

Koondumisele nr 7/2019 Alexela Varahalduse AS / Tartu Biogaas OÜ loa andmine

1. Koondumine

Alexela Varahalduse AS (registrikood 10423960) volitatud esindaja esitas 22.04.2019 Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt vastavalt 08.04.2019 sõlmitud Tartu Biogaas OÜ osa ja nõuete müügilepingule kavatses Alexela Varahalduse AS omandada 100% osaluse Tartu Biogaas OÜ-s. Tehingu tulemusel kuuluks Tartu Biogaas OÜ koondumise teate esitanud Alexela Varahalduse AS-i valitseva mõju alla konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses ning antud juhul on tegemist koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

Konkurentsiamet avaldas 23.04.2019 ülalnimetatud koondumise teate saamise kohta teate väljaandes Ametlikud Teadaanded. Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

2. Koondumise osalised

KonkS § 20 punkti 2 järgi on koondumise osaliseks füüsiline isik või ettevõtja, kes omandab valitseva mõju ühe ettevõtja või tema osa või mitme ettevõtja või nende osade üle.

KonkS § 20 punkti 4 järgi on koondumise osaliseks ettevõtja, kelle üle või kelle osa üle valitsev mõju omandatakse.

Seega on käesoleva koondumise osalisteks Alexela Varahalduse AS ja Tartu Biogaas OÜ.

Alexela Varahalduse AS on Eestis registreeritud äriühing, mille põhitegevuseks on finantsinvesteeringute haldamine. Alexela Varahalduse AS-i üle omab Kasperwiki Laevaomanikud OÜ vahendusel valitsevat mõju füüsiline isik Heiti Hääl (isikukood 36305100240). Ühtlasi omab Heiti Hääl läbi Alexela Varahalduse AS-i ja talle kuuluvate aktsiate kaudu valitsevat mõju Alexela Group OÜ üle.

Alexela Group OÜ tütarettevõtjad tegutsevad erinevates majandusvaldkondades. Energeetika valdkonnas tegeleb kontsern bensiini ja diislikütuse jae- ja hulgimüügiga, põlevkivi kaevandamise, põlevkivist õlisaaduste tootmise ja müügiga, soojus- ja elektrienergia tootmise ja müügiga, ballooniaasi müügiga, vedelgaasisüsteemide projekteerimise, paigaldamise ja hooldusega, maagaasi müügiga ning võrguteenuste osutamisega, terminaliteenuste osutamisega ning energialahenduste arendamisega.

Kinnisvara valdkonnas tegeleb kontsern tööstus,- äri,- ja eramukinnisvara arendusega. Metallivaldkonnas tegeleb kontsern haagiste tootmise ja müügiga kaubamärkide TIKI ja AKU all, teraskonstruksioonide ja pisidetailide kuumtsinkimise ja tsingitud detailide passiveerimisega ning metalltööde (so metallkonstruksioonide ja detailide) allhangete pakkumisega.

Tartu Biogaas OÜ on Eestis registreeritud äriühing, mille põhitegevuseks on biogaasi tootmine ning sellest elektri- ja soojusenergia tootmine ja müük. Tartu Biogaas OÜ-le kuuluv elektri ja soojuse koostootmisjaam asub Tartu linnas Ilmatsalu alevikus. Tartu Biogaas OÜ üle omab koondumise eelselt valitsevat mõju OÜ Baltic Biogas, mis omakorda kuulub U.S Invest AS kontserni, mida omab füüsiline isik Urmas Sõõrumaa (isikukood 36111290232).

3. Õiguslik hinnang

3.1 Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 6 000 000 eurot ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 2 000 000 eurot.

Koondumise osaliste 2017. aasta käive Eestis oli kokku üle 6 000 000 euro ja koondumise osaliste Eesti käive eraldi ületas nimetatud perioodil 2 000 000 eurot, mistõttu kuulub nimetatud koondumine KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

3.2 Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate (edaspidi asendatavate) kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006 määruse nr 69 Koondumise teate esitamise juhendi (edaspidi juhend) § 8 lg 3 punkti 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ja koondumine tekitab vähemalt 15-protsendilise ühise turuosa. Sama paragrahvi lõike 3 punkti 2 kohaselt on vertikaalselt mõjutatud kaubaturuks iga kaubaturg, kus tegutseb üks või mitu koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat, mis eelneb või järgneb kaubaturule, kus tegutseb mõni teine koondumise osaline või temaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja, ning kus mõne osalise individuaalne turuosa või osaliste ühine turuosa on vähemalt 25 protsenti, olenemata sellest, kas nad on tegelikult müüja ja ostja suhetes või mitte.

Vastavalt koondumise teatele kattuvad koondumise osaliste tegevused elektrienergia tootmisel ja hulgimüügil ning soojusenergia tootmisel, jaotamisel ja müügil. Koondumise osaliste äritegevustega on koondumise teate kohaselt vertikaalselt seotud elektrienergia jaemüük ja põlevkivi kaevandamine.

Elektrienergia tootmine ja hulgemüük

Nii Konkurentsiamet kui ka Euroopa Komisjon on varasemalt käsitlenud eraldi turuna elektrienergia tootmise ja hulgemüügi kaubaturgu¹. Konkurentsiamet on selgitanud, et elektrienergia puhul on tegemist homogeense tootega. Toote kasutusomaduste poolest ei erine näiteks taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia põlevkivist toodetud elektrienergiast². Konkurentsiamet on oma praktikas elektrienergia tootmise ja hulgemüügi kaubaturu geograafilise ulatuse piiritletud vähemalt Eesti ja Soomega, kuid tõdenud, et geograafilise turu määratlus võib olla veelgi laiem, hõlmates kogu Baltikumi kui ka Soomet³.

Koondumise teate kohaselt, isegi kui hinnata koondumise osaliste turuosasid vaid Eestis, jäävad nende turuosad alla 15%. Tuginedes Statistikaameti andmetele toodeti 2018. aastal Eestis kokku 12 327 GWh elektrit⁴. Koondumise osaliste poolt toodetud elektrienergia koguseks 2018. aastal oli koondumise teate kohaselt [...] GWh ehk [0 – 5]%. Seega ei ole antud juhul tegemist horisontaalselt mõjutatud kaubaturuga Juhendi § 8 lg 3 punkti 1 tähenduses.

Soojusenergia tootmine, jaotamine ja müük

Konkurentsiamet on oma varasemas praktikas käsitlenud soojusenergia tootmise, jaotamise ja müügi kaubaturgu ja leidnud, et kaugküte hõlmab kahte vertikaalselt seotud tegevust: soojusenergia tootmist ning kaugküttevõrgu kaudu jaotamist ja müüki lõpptarbijatele. Soojusenergia tootmise kaubaturg hõlmab kõiki neid soojusenergia tootjaid, kes tegutsevad konkreetsest kaugküttevõrgust sellisel kaugusel, et selle kaugküttevõrgu soojusega varustamine on majanduslikult otstarbekas. Soojuse jaotamise kaubaturg hõlmab konkreetse võrgupiirkonnas tegutsevat võrguettevõtjat. Reeglina tegutseb soojuse jaotajana (lõpptarbijale müüjana) vaid üks ettevõtja, kelle valduses on vastavat territooriumi kattev kaugküttevõrk⁵.

Vastavalt koondumise teates esitatule ei teki koondumise osaliste tegevuste vahel horisontaalset kattuvust, kuna koondumise osaliste soojusenergia tootmise jaamad asuvad erinevates geograafilistes piirkondades ning need ei konkureeri omavahel. Nimelt tegutseb Alexela Varahalduse AS-i kontserni kuuluv Kiviõli Keemiatööstuse OÜ Kiviõlis ning Tartu Biogaas OÜ soojuselektrijaam pakub soojusenergiat Tartu maakonnas Ilmatsalu alevikus. Siiski, isegi kui hinnata koondumise osaliste turuosa soojusenergia tootmisest Eestis, jääks see oluliselt alla Juhendi § 8 lg 3 punktis 1 kehtestatud 15% piirmäära. Statistikaameti andmetele tuginedes toodeti 2018. aastal Eestis kokku 11 252 GWh soojusenergiat⁶. Koondumise osaliste poolt toodetud soojusenergia koguseks 2018. aastal oli koondumise teate kohaselt [...] GWh ehk [0 – 5]%. Seega ei ole antud juhul tegemist horisontaalselt mõjutatud kaubaturuga Juhendi § 8 lg 3 punkti 1 tähenduses.

¹ Konkurentsiameti 06.11.2018 otsus nr 5-5/2018-068 *Enefit Green AS / Nelja Energia AS*, Euroopa Komisjoni otsused M.7927 - *EPH/ ENEL/SE* ja M.8660 - *Fortum/Uniper*.

² Konkurentsiameti 06.11.2018 otsus nr 5-5/2018-068 *Enefit Green AS / Nelja Energia AS*, lk 4

³ Samas lk 6

⁴ Statistikaameti koduleht: <https://www.stat.ee/34171>

⁵ Konkurentsiameti 22.02.2011 otsus nr 5.1-5/11-002 *VKG Energia / Aktsiaselts Kohtla-Järve Soojus*, lk 3

⁶ Statistikaameti koduleht: <https://www.stat.ee/34174>

Elektrienergia jaemüük

Elektrienergia jaemüük on vertikaalselt seotud elektrienergia tootmise ja hulgimüügiga. Vastavalt Konkurentsiameti varasemale praktikale on elektrienergia jaemüügi geograafiline ulatus piiritletud Eestiga⁷.

Koondumise teates on esitatud Elering AS-ilt saadud andmed bilansihaldurite ja nende portfelliges olevate ettevõtjate osakaalude kohta elektritarbimisest⁸. Märgitud andmete põhjal on Alexela Varahalduse AS-i kontserni kuuluva Alexela Energia AS-i osatähtsuseks Eestis 4,9%. Bilansiportfellide turuosad ei ühti aga bilansihaldurite enda osadega elektri müügil lõpptarbijatele, kuna bilansiportfell sisaldab ka portfelli kuuluvate teiste müüjate elektri koguseid. Vastavalt koondumise teatele oli 2018. aastal koondumise osaliste hinnangul nende turuosaks kokku ligikaudu [5 – 10]%. Seega ei ole tegemist vertikaalselt mõjutatud kaubaturuga Juhendi § 8 lg 3 punkti 2 tähenduses.

Põlevkivi kaevandamine

Põlevkivi kaevandamine on vertikaalselt seotud soojus- ja elektrienergia tootmisega.

Koondumise teate kohaselt on Alexela Varahalduse AS kontserni kuuluva Kiviõli Keemiatööstuse OÜ osatähtsuseks põlevkivi kaevandamisest Eestis ligikaudu 10%. Seetõttu ei ole tegemist vertikaalselt mõjutatud kaubaturuga Juhendi § 8 lg 3 punkti 2 tähenduses.

3.3 Hinnang koondumisele

KonkS § 22 lg 3 kohaselt keelab Konkurentsiamet koondumise, kui see oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

KonkS § 13 lg 1 järgi omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi olemasolu eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevale ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

Koondumise osaliste ühine osakaal kattuvatel ehk horisontaalselt seotud kaubaturgudel (elektrienergia tootmine ja hulgimüük ning soojusenergia tootmine, jaotamine ja müük) on alla 15%. Samuti jäävad vertikaalselt seotud kaubaturgudel (elektrienergia jaemüük ja põlevkivi kaevandamine) Alexela Varahalduse AS-i kontserni kuuluvate ettevõtjate osatähtsused oluliselt alla juhendi § 8 lg 3 punktis 2 sätestatud 25% määra.

Eeltoodut arvestades on Konkurentsiamet seisukohal, et käesoleva koondumise tulemusena ei muutu kaubaturgude struktuur sellisel viisil, mis kahjustaks oluliselt konkurentsi. Samuti ei tekita ega tugevda käesolev koondumine turgu valitsevat seisundit KonkS § 13 lg 1 tähenduses. Seega ei esine käesoleva koondumise puhul KonkS § 22 lg 3 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise.

⁷ 06.11.2018 otsus nr 5-5/2018-068 *Enefit Green AS / Nelja Energia AS*

⁸ Andmed bilansihaldurite ja nende portfelliges olevate ettevõtjate osakaalude kohta elektritarbimisest 2018. aasta detsembri seisuga on leitavad Elering AS-i kokkuvõttes nende kodulehel:
https://elering.ee/sites/default/files/2019-01/ENERGIATURUD_122018%20%28002%29.pdf

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 1 p 1 otsustab Konkurentsiamet

anda loa Alexela Varahalduse AS ja Tartu Biogaas OÜ koondumisele.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul, arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

KonkS § 27 lg 6¹ kohaselt peavad koondumise osalised koondumise jõustama kuue kuu jooksul koondumiseks loa andmise otsuse kehtima hakkamisest arvates. Konkurentsiamet võib koondumise osalise põhjendatud taotluse alusel seda tähtaega ühe korra pikendada kuni ühe aastani.

/allkirjastatud digitaalselt/

Kristel Rõõmusaar
Konkurentsitenistuse juhataja – peadirektori asetäitja

Konkurentsiameti 21.05.2019 otsuse nr 5-5/2019-021 ära kiri on samane originaaliga. Ära kirjast on välja jäetud ärisaladused, vastavad kohad tekstis on tähistatud nurksulgudega.

/Veiko Ilves/ 04.06.2019